

Nieuwe Leidraad Beheersing Eikenprocessierups

Plaagdruk als kompas

Ook dit jaar krijgen we er weer mee te maken: hinder van de eikenprocessierups. Stadswerk magazine publiceerde in 2020 al over de Leidraad Beheersing Eikenprocessierups. Inmiddels is er een nieuwe versie beschikbaar. Deze is nu nog beter toegesneden op gebruik door gemeentelijke beheerders.

De plaagdruk van de eikenprocessierups blijft naar verwachting in het grootste deel van Nederland dalen, net als in de afgelopen twee jaar. Alleen in het uiterste noorden van Nederland neemt de verwachte plaagdruk toe. Het aantal geregistreerde nesten was in 2021 weer lager dan het jaar ervoor en ook zijn er het afgelopen najaar relatief weinig vlinders uitgevlogen. De afname was in de zuidelijke helft van het land het grootst. Om tijdig (beheer)maatregelen te kunnen treffen als de plaagdruk weer oploopt, zoals in 2018 en 2019, blijft continue aandacht voor de eikenprocessierups nodig. De nieuwe Leidraad Beheersing Eikenprocessierups¹ biedt daarbij houvast.

Risicozones en beheeropties

Een vraag die in de praktijk nogal eens gesteld wordt, is: 'Hoe houd je de populatie van het aantal rupsen klein met zo min mogelijk kosten en met zo min mogelijk schade voor de natuur?' De leidraad beschrijft hoe je op basis van informatie over de aanwezigheid van mensen en dieren en

de te verwachten plaagdruk risicocategorieën kunt bepalen. Een heldere beslissing schetst de beheeropties die een boomeigenaar heeft in elke risicocategorie (zie figuur 1).

Monitoren en registreren is bij het beheersen van de eikenprocessierups van groot belang. In de leidraad wordt uitgelegd hoe je relatief eenvoudig de plaagdruk kunt bepalen op basis van het aantal nesten van verschillende omvang. Door goed zicht te houden op het verloop van de hele levenscyclus - van ei tot vlinder - voorkom je verrassingen, onnodige kosten door verkeerde beheermaatregelen en een verkeerde timing van communicatie. Ook het monitoren en vastleggen van resultaten van de beheermaatregelen geeft belangrijke inzichten in de effectiviteit van in te zetten maatregelen.

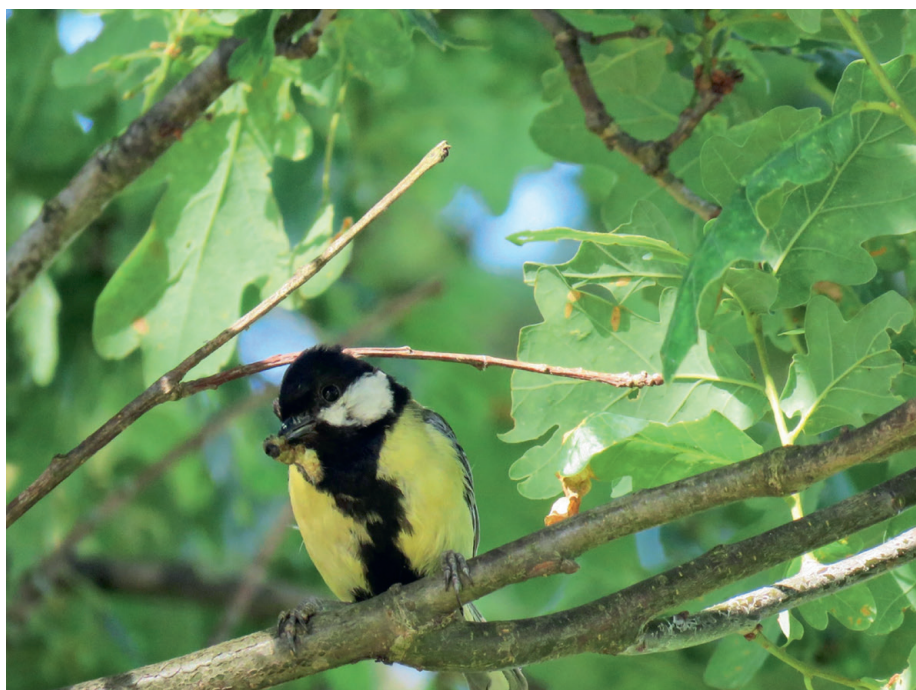

foto: Nature Today

Een koolmees heeft een eikenprocessierups te pakken.

Natuurlijke plaagonderdrukking

De meest duurzame manier om overlast van de eikenprocessierups te verminderen is het minder aantrekkelijk maken van de leefomgeving voor het diertje en het aantrekkelijker maken van de omgeving van eiken voor natuurlijke vijanden. De leidraad beschrijft hoe je (een combinatie van) drie maatregelen effectief in kunt zetten: meer variatie in boomsoorten, meer natuurlijke vegetatie en het stimuleren van predatie en parasitering door natuurlijke vijanden.

Op basis van een analyse van de plaagdruk bij 65.000 eiken weten we nu welke eiken gevoelig zijn voor de eikenprocessierups. In Zomereiken blijken in Nederland twee tot vijf keer zo veel eikenprocessierupsen voor te komen als in andere eikensoorten, zoals Amerikaanse eik of Moseik. De boomhoogte blijkt ook invloed te hebben op de kans op kolonisatie met processierupsen. Een boomhoogte tussen 6 en 18 meter is het meest gevoelig voor de eikenprocessierups, bomen van 18 tot 24 meter hebben een matige gevoeligheid en bomen kleiner dan 6 of groter dan 24 meter zijn weinig gevoelig.

De leidraad in vogelvlucht

De leidraad bevat een groot aantal foto's, waaronder niet alleen die van alle levensstadia van de eikenprocessierups, maar ook van soorten waarmee de eikenprocessierups verward kan worden. Ondanks dat het document uit 150 pagina's bestaat, is de relevante informatie snel te vinden door de interactieve vormgeving. De leidraad is daarnaast uitgebreid met twaalf bijlagen met allerlei hulpmiddelen voor gemeenten die ze snel geschikt kunnen maken voor eigen gebruik. Voorbeelden zijn een sjabloon voor het opstellen van een lokaal beheerplan, voorbeelden van persberich-

BESLISBOOM

		Com.	Monitoring	Meldingen systeem	Nat. plaag onderdrukking	Wegzuigen	Nematoden	Bacteriepreparaat
AANWEZIGHEID MENSEN EN DIEREN EXTENSIEF	VERWACHTE PLAAGDRUK LAAG	-	○	-	○	-	-	-
	VERWACHTE PLAAGDRUK MATIG	○	○	-	○	-	-	-
	VERWACHTE PLAAGDRUK HOOG	○	+	○	○	-/○	-	-
AANWEZIGHEID MENSEN EN DIEREN MATIG	VERWACHTE PLAAGDRUK LAAG	-	+	○	+	-/○	-	-
	VERWACHTE PLAAGDRUK MATIG	○	++	○	+	-/○	-	-
	VERWACHTE PLAAGDRUK HOOG	+	++	+	+	+	○	○
AANWEZIGHEID MENSEN EN DIEREN INTENSIEF	VERWACHTE PLAAGDRUK LAAG	+	++	++	++	-/○	-	-
	VERWACHTE PLAAGDRUK MATIG	++	++	++	++	+	+	+
	VERWACHTE PLAAGDRUK HOOG	++	++	++	++	++	++	++

Legenda: Mate van toepassing per beheermaatregel op afnemende volgorde ('++', '+', '○' en '-'). Verkorte toelichting van de beslisboom per beheermaatregel staat hieronder. Zie hoofdstuk 5 voor verdere uitleg.

Figuur 1 Beslisboom die helpt te bepalen welke maatregelen genomen kunnen worden bij verschillende combinaties van aanwezigheid van mensen en dieren en de verwachte plaagdruk. Com. = communicatie en Nat. plaagonderdrukking = natuurlijke plaagonderdrukking.

ten, maar ook een lijst met bloeiende bermenplanten voor verschillende bodemtypen die je kunt inzetten voor het stimuleren van natuurlijke bestrijding. Doe er uw voordeel mee! 🌱

Dit artikel is een bewerking van het artikel 'Alle kennis over de eikenprocessierups in nieuwe Leidraad Beheersing Eikenprocessierups', dat eerder werd gepubliceerd in het online medium Nature Today (www.naturetoday.com/intl/nl/home).

Aan dit artikel droegen ook inhoudelijk bij: Silvia Hellingman en Guus Hellingman, Hellingman Onderzoek en Advies; Hidde Hofhuis, Wageningen University; Henk Jans, Jans Consultancy Gezondheid en Milieu; Henry Kuppen, Terra Nostra; Arnold van Vliet, Wageningen University en Koen Croese, RIVM.

De Leidraad Beheersing Eikenprocessierups 2022 is kosteloos te raadplegen op internet. Aan de uitgave werkte een groot aantal deskundigen mee van het RIVM, Wageningen University & Research, Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Gezondheidszorg (Nivel), Vereniging van Bos- en Natuureigenaren en De Vlinderstichting. Ook Prorail, de Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland en een groot aantal gemeenten en andere lokale overheden verleenden hun medewerking. Het project kwam tot stand met financiering van de Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen. U kunt zich ook abonneren op een nieuwsbrief via www.processierups.nu.

Noot

1. Zie www.processierups.nu/leidraad-beheersing-eikenprocessierups.

Bron: Leidraad Beheersing Eikenprocessierups